

RESUME

Resumeeet er inddelt i følgende afsnit:

- Konjunkturvurdering og aktuel økonomisk politik, kapitel I
- En langsigtet fremskrivning af dansk økonomi, kapitel II
- Vandringers betydning for arbejdsstyrken, kapitel III
- Integration af indvandrere og efterkommere, kapitel IV

Konjunkturvurdering og aktuel økonomisk politik

Lavere BNP-vækst end de seneste år

Den årlige vækst i BNP i Danmark har været over 3 pct. de seneste år, men ventes kun at blive 1½ pct. i år. Den lavere vækst skyldes, at dansk økonomi har nået kapacitetsgrænsen, og samtidig er de seneste års kraftige vækst i efterspørgslen ved at aftage. I de følgende år ventes en endnu lavere vækst i BNP. Dette skyldes dels, at den demografiske udvikling begrænser udviklingen i arbejdsstyrken, dels at en forventet normalisering af konjunktursituationen indebærer en stigning i ledigheden og et fald i arbejdsstyrken. Beskæftigelsen ventes dermed at falde de kommende år.

Stort pres på arbejdsmarkedet og internationale risici – men blød landing forventes

Den lave ledighed betyder, at presset på arbejdsmarkedet fortsat er stort. Som følge heraf må der forventes væsentligt højere lønstigninger end set de seneste år. Prognosen indebærer “en blød landing” af økonomien, men en mere brat afslutning af højkonjunktoren kan ikke udelukkes – både fordi der er flere risikoelementer i den globale økonomi, og fordi endnu højere lønstigninger ikke kan udelukkes.

Resumeeet er færdigredigeret den 12. november 2007.

**Trendvækst
på ca. 1¼ pct.**

I kapitel I præsenteres ud over konjunkturvurderingen en mellemfristet fremskrivning af den danske økonomi frem til 2015. På længere sigt er BNP-væksten grundlæggende bestemt af den strukturelle arbejdsstyrke, den strukturelle ledighed, produktivitetsvæksten samt udviklingen i arbejdstiden. Den strukturelle arbejdsstyrke ventes at være omtrent konstant, mens der forventes en svagt faldende strukturel ledighed. Der skønnes at være en trendmæssig vækst i timeproduktiviteten i de private byerhverv på ca. 1½ pct. om året – og lidt lavere i resten af økonomien – mens arbejdstiden ventes at aftage. Samlet set giver det anledning til en trendmæssig vækst i BNP på ca. 1¼ pct. om året.

**Lav vækst på 1 pct.
om året frem mod
2015**

Produktionen er aktuelt højere, end den trendmæssige udvikling tilsiger, og der er et positivt output-gap på omkring 2 pct. Samtidig er ledigheden markant lavere end den strukturelle ledighed, og arbejdsstyrken er langt højere end det strukturelle niveau. Dette betyder, at beskæftigelsen er væsentligt over det strukturelle niveau. I løbet af de kommende år imødeses en normalisering af konjunkturerne, hvilket indebærer, at ledigheden gradvist stiger, og arbejdsstyrken gradvist falder. Derfor vil væksten i BNP i en årrække være lavere end trendvækstraten, og den gennemsnitlige BNP-vækst i perioden frem til 2015 ventes derfor kun at blive godt 1 pct. årligt.

**Historisk høj
beskæftigelse og
lav ledighed**

Beskæftigelsen er historisk høj, og ledigheden er på det laveste niveau siden begyndelsen af 1970'erne. Ledigheden er faldet med næsten 100.000 personer i løbet af 3½ år, og beskæftigelsen er steget med knap 150.000 personer i samme periode. Den store stigning i arbejdsstyrken skyldes primært de gode konjunkturer, og samtidig har mere åbne grænser inden for EU medvirket til en betydelig tilgang af udenlandsk arbejdskraft de seneste par år.

**Fald i
produktiviteten i år**

Beskæftigelsen stiger mere end produktionen i år, hvilket betyder, at der er et fald i produktiviteten. Det vurderes, at der efterfølgende er gode muligheder for en periode med højere produktivetsfremgang fra det lave aktuelle niveau. Som følge heraf ventes produktivitetsvæksten at være højere end normalt de kommende år, hvilket er med til at løfte væksten på trods af faldende arbejdsstyrke.

Bredt funderet efterspørgselsvækst	Væksten i det private forbrug har været lav de seneste kvartaler, men forskellige indikatorer peger på en tiltagende vækst. I de kommende år ventes en fortsat høj, omend svagt aftagende, beskæftigelse og en betydelig fremgang i den disponible realindkomst, bl.a. som følge af den vedtagne aftale om indkomstskattelettelse. Investeringskvoten har været kraftigt stigende, mens der fremadrettet ventes en gradvis udfladning. Trods en mærkbar afdæmpning af væksten i USA som følge af udviklingen på boligmarkedet og den finansielle krise ventes væksten på de danske eksportmarkeder de førstkomende år at være højere end den trendmæssige vækst. Dette sikrer en fortsat solid eksportvækst trods tiltagende lønstigninger i Danmark og dermed tab af konkurrenceevne. Samlet set er der således udsigt til en bredt funderet efterspørgselsvækst.
Stigende importkvote og udsigt til underskud på betalingsbalancen	De kommende år giver efterspørgslen et vedholdende pres på arbejdsmarkedet, og det forudsættes, at importen fortsat vil fungere som "ventil" for at tilfredsstille en betydelig del af efterspørgselsvæksten. Samtidig ventes de danske eksportpriser at stige langt mere end importpriserne og dermed forringe konkurrenceevnen. Nettoeffekten af disse tendenser er, at det nuværende overskud på betalingsbalancen vendes til et underskud om nogle år.
Høje lønstigninger	Set i lyset af den fortsat lave ledighed ventes tiltagende lønstigninger de kommende år – op til 5 pct. om året, hvilket er markant højere end hos vore nærmeste samhandelslande. Importpriserne stiger fortsat kun beskedent, mens den stigende oliepris og de høje lønstigninger giver en opadgående tendens i prisstigningstakten. Inflationen skønnes derfor de kommende par år at stige til omkring 2½ pct. om året.
Ekspansiv finanspolitik	Den planlagte finanspolitik er klart ekspansiv i de kommende år, dels med høj vækst i det offentlige forbrug og dels skattelettelse. De seneste års meget store offentlige overskud ventes som følge heraf – og i takt med normaliseringen af konjunkturerne – gradvis at blive reduceret, og den offentlige saldo skønnes at være omtrent nul i 2015.

Prognosens hovedtal

	2006	2007	2008	2009	2010
BNP-vækst (pct.)	3,5	1,5	1,6	1,4	0,9
Offentlig saldo (mia. kr.)	76	68	60	56	48
Betalingsbalance (mia. kr.)	40	21	17	12	-1
Ledighed (1.000 pers.)	124	95	86	90	101
Beskæftigelsesændring (1.000 pers.)	54	59	-3	-11	-21
Stigning i lønomkostninger (pct.)	3,1	4,3	4,8	5,0	4,5
Inflation (pct.)	2,1	1,9	2,4	2,6	2,1

Anm.: Inflationen er opgjort som væksten i deflatoren for det private forbrug.

Kilde: Danmarks Statistik, *Nationalregnskabet*, ADAM's databank og egne beregninger.

Aktuel økonomisk politik

Fokus på at øge den strukturelle beskæftigelse

Den aktuelle konjunktursituation medfører en udpræget mangel på arbejdskraft, og der er derfor behov for at øge det effektive arbejdsudbud. Folketinget har bl.a. i forbindelse med velfærdsaftalen vedtaget en række arbejdsmarkedspolitiske tiltag, som skønnes at kunne reducere den strukturelle ledighed. Regeringen har endvidere tilkendegivet, at den vil iværksætte en række initiativer, der kan øge arbejdsstyrken. Nogle af disse initiativer retter sig imod at øge tiltrækningen af udenlandsk arbejdskraft. I kapitel III og IV præsenteres en række forslag, der kan bidrage til at fastholde eller øge det udenlandske bidrag til arbejdsstyrken.

Skattnedslag til 64-årige kan øge beskæftigelsen

For at øge beskæftigelsen har regeringen foreslået et nedslag i skatten for de 64-årige, der fortsat arbejder. Dette er tidligere foreslået af formandskabet i *Dansk Økonomi, forår 2007*. Hvis nedslaget i skatten gives til de, der fylder 64 år i 2010 og senere, vurderes det, at forslaget vil kunne være selvfinansierende, hvis blot en tredjedel af dem, der normalt går på efterløn som 62-årige, vælger at udskyde tilbagetrækningstidspunktet fra 62 år til 64 år. Hvis skattnedslaget gives til alle 64-årige allerede i 2008, vil forslaget blive væsentligt dyrere på kort sigt og kun have en begrænset yderligere effekt på arbejdsudbuddet.

Førtidspensionister i arbejde, men fleksjobordning bør ses efter	<p>Regeringen har desuden annonceret, at den vil gøre det muligt for førtidspensionister at arbejde i en periode, uden at de dermed mister retten til senere at gå tilbage på førtidspension. Dette kan bidrage til at øge det effektive arbejdsudbud, men risikerer samtidig at øge tilgangen til førtidspension. En anden risiko er, at der kan opstå en utilsigtet stigning i tilgangen til fleksjobordningen, der ligeledes retter sig mod personer, hvis mulighed for fast at varetage et almindeligt job er begrænset. Tilgangen til fleksjobordningen har de seneste år været meget stor, uden at antallet af førtidspensionister er faldet tilsvarende. Der kan derfor under alle omstændigheder være god grund til at overveje denne ordnings incitament.</p>
Skattelettelser med begrænset effekt på arbejdsudbuddet	<p>Et yderligere element i regeringens bestræbelser på at øge arbejdsstyrken er skattelettelserne vedtaget i forlængelse af 2015-planen. Skattelettelserne indebærer en forøgelse af beskæftigelsesfradraget kombineret med en ekstraordinær stigning i indkomstoverførslerne i 2008 og en forøgelse af mellemskattegrænsen i 2009. Samlet reduceres indkomstskatten med knap 10 mia. kr. Det skønnes, at arbejdsudbuddet målt i timer forøges i et omfang svarende til 5.000 personer. Hvis skattelettelserne var blevet givet i form af en reduktion af topskatten, ville effekten på arbejdsudbuddet med stor sikkerhed have været større, men de fordelingsmæssige konsekvenser ville selvsagt have været anderledes.</p>
Høj vækst i det offentlige forbrug	<p>Bortset fra et lille finansieringsbidrag fra indekseringen af energiafgifterne er skattelettelserne ikke finansierede på kort sigt, og samtidigt øges de offentlige udgifter til forbrug og investeringer mærkbart. Det offentlige forbrug ventes at stige 1¼ pct. i 2008. Bag den høje vækst i de offentlige udgifter ligger blandt andet, at de kommunale forbrugsudgifter ventes at stige mere end aftalt mellem Kommunernes Landsforening og regeringen. Det nuværende aftalesystem indebærer, at det er uklart for den enkelte kommune, hvad konsekvensen er af en given budgetlægning. Aftalesystemet bør derfor enten suppleres med klare sanktioner, der er kendt af den enkelte kommune inden budgetlægningen, eller erstattes af et andet system. En mulighed er omsættelige udgiftsrettigheder, jf. bl.a. <i>Dansk Økonomi, efterår 2006</i>.</p>
Det kommunale aftalesystem har spillet fallit	
Omsættelige udgiftsrettigheder er en mulighed	

Finanspolitikken øger risikoen for høje lønstigninger

Den planlagte finanspolitik bidrager til at øge den samlede efterspørgsel. I den aktuelle konjunktursituation er det uheldigt, at finanspolitikken bidrager til at øge presset på arbejdsmarkedet. Den såkaldte finanseffekt, der måler finanspolitikens bidrag til den økonomiske vækst, ventes konkret at blive $\frac{1}{2}$ pct.point i 2008 og $\frac{1}{4}$ pct.point i 2009. Herved bærer den planlagte finanspolitik en væsentlig del af skylden for de højere lønstigninger og den mærkbare forværring af konkurrenceevnen, der er udsigt til.

Selv med omfattende strukturreformer bør finanspolitikken ikke være ekspansiv

Selv hvis der gennemføres omfattende strukturpolitiske tiltag, der kan reducere presset på arbejdsmarkedet mærkbart, er der ikke grund til at føre en finanspolitik, der øger efterspørgselspresset. Hvis presset på arbejdsmarkedet skal elimineres gennem strukturpolitiske tiltag, skal den strukturelle beskæftigelse øges med omkring 50.000 personer. Det er vanskeligt at forestille sig, at der kan gennemføres tiltag, der på kort sigt kan påvirke arbejdsmarkedet så positivt. Og selv i en sådan situation ville en neutral finanspolitik, svarende til en finanseffekt på 0, være den rigtige.

I fravær af strukturpolitiske tiltag bør finanspolitikken være stram

Hvis der ikke gennemføres arbejdsmarkedspolitiske tiltag, der på kort sigt kan øge arbejdsudbuddet eller sænke den strukturelle ledighed mærkbart, bør finanspolitikken ikke blot være neutral, men stram. På basis af analyserne af finanspolitikken i *Dansk Økonomi, forår 2007*, burde finanspolitikken i lyset af det store output-gap som udgangspunkt have indebåret en stramning svarende til en finanseffekt på op imod $-\frac{1}{2}$ pct.point af BNP i 2008. Den aktuelle konjunkturvurdering med udsigt til lave vækstrater og med en risiko for, at den internationale økonomi i højere grad end forventet vil blive påvirket negativt af den finansielle uro, gør imidlertid, at en lidt mindre stramning er hensigtsmæssig. Konkret anbefales i fravær af tiltag, der varigt kan øge arbejdsudbuddet eller sænke ledigheden, en finanseffekt på $-\frac{1}{4}$ pct.point i 2008 og 2009. Dette er henholdsvis $\frac{3}{4}$ og $\frac{1}{2}$ pct.point lavere end i prognosen.

En finanseffekt på $-\frac{1}{4}$ pct. er passende

Lavere vækst i offentligt forbrug nødvendigt

Finanspolitisk stramning vil også bidrage til den langsigtede holdbarhed

En finanseffekt på $-\frac{1}{4}$ pct.point kan opnås på mange måder, men kan realistisk set næppe realiseres uden en mærkbar reduktion af væksten i det offentlige forbrug i forhold til det planlagte, jf. beregningerne i afsnit I.8. En strammere finanspolitik vil føre til en hurtigere stigning i ledigheden og reducerer dermed risikoen for, at der opbygges uholdbare forventninger til den fremtidige lønudvikling. En stramning af finanspolitikken vil samtidig indebære en permanent forbedring af de offentlige finanser i størrelsesordenen 1 pct.point af BNP i forhold til situationen, hvor finanspolitikken lempes som planlagt. Den foreslåede opstramning vil således også bidrage mærkbart til at reducere det langsigtede finanspolitiske holdbarhedsproblem.

En langsigtet fremskrivning af dansk økonomi

Langsigtet fremskrivning fortsætter tidligere tradition

I kapitel II præsenteres en ny langsigtet fremskrivning af Danmarks økonomi. Fremskrivningen kan betragtes som en opdatering af den tilsvarende fremskrivning i *Dansk Økonomi, efterår 2006* og forskellige foregående rapporter. Fremskrivningen bygger på den mellemfristede fremskrivning, der præsenteres i kapitel I.

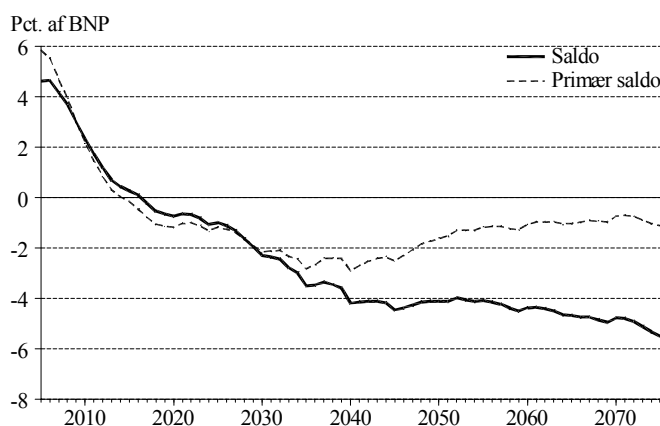
Stigende levestandard trods ujævn udvikling i arbejdsstyrken

Arbejdsstyrken falder ifølge fremskrivningen med omkring 5 pct. i løbet af det næste tiår, hvorefter den atter begynder at stige som følge af de ændrede tilbagetrækningsregler i velfærdsforliget fra sidste år. På grund af forventede vedvarende produktivitetstigninger vil danskernes materielle levestandard stige mærkbart. BNP pr. indbygger beregnes således at blive fordoblet inden 2050. Samtidig stiger forbrugskvoten varigt i fremskrivningen ledsaget af et fald i den private sektors formue relativt til BNP.

Offentlig saldo forværres

Den offentlige saldo forværres kraftigt i fremskrivningen, jf. figur A. Det skyldes ikke mindst befolkningsudviklingen og det faktum, at de offentlige indtægter i udgangspunktet skønnes at være usædvanligt store.

Figur A Primær og samlet offentlig saldo i grundforløb

Anm.: Den primære saldo opgøres som den faktiske saldo minus nettorenteindtægter. Når den faktiske saldo i fremskrivningen er dårligere end den primære, er det udtryk for, at den offentlige sektor har en gæld. Den offentlige sektors gæld udgør i det viste forløb 38 pct. af BNP i 2040.

Kilde: Beregninger på DREAM.

Grundlæggende stor usikkerhed om offentlige finanser på lang sigt ...

I sammenligning med den 2015-plan, som regeringen fremlagde i august, har fremskrivningen i kapitel II et mere negativt syn på de offentlige finanser i det lange løb. Dermed peger fremskrivningen også på, at der fortsat er et problem med den langsigtede holdbarhed af Danmarks finanspolitik. Langsigtede fremskrivninger er dog grundlæggende meget usikre, og usikkerheden stiger i takt med, hvor langt ud i fremtiden man ser. Hvorvidt den danske finanspolitik inklusive de lempelser og krav, som fremgår af 2015-planen, er holdbar, kan derfor ikke besvares skråsikkert.

... men Danmarks finanspolitik er ikke holdbar ud fra kapitel II's forudsætninger

Med regeringens egne forudsætninger vil finanspolitikken være holdbar. Men de centrale forudsætninger, som er anvendt i kapitel II, giver i stedet det resultat, at der mangler en permanent finansiering svarende til ca. $\frac{3}{4}$ pct. af BNP, hvis finanspolitikken skal være holdbar, selv hvis det antages, at kravet i 2015-planen om forøget arbejdsstyrke og arbejdstid opfyldes. Dette svarer til, at der er behov for en permanent forbedring af de offentlige finanser på ca. 12

mia. kr. med dagens pris- og lønniveau. Der er en lang række årsager til, at den finanspolitiske holdbarhed i fremskrivningen med 2015-planens krav til arbejdstid og arbejdsstyrke er dårligere end i regeringens plan. En af de vigtigste forskelle er den forventede udvikling i serviceudgifterne, hvor 2015-planens fremskrivning indebærer en mindre stigning i især udgifterne til ældrepleje og sundhed. Bag den forskellige vurdering af udviklingen i disse udgifter ligger især forskellige antagelser om, hvordan disse udgifter afhænger af alderen og restlevetiden. Antagelserne i 2015-planen indebærer, at sundhedsudgifterne kun stiger i begrænset omfang, når levetiden som forventet stiger. Herved opstår især på meget lang sigt en stadig større forskel mellem 2015-planens fremskrivning af sundhedsudgifter og udgifterne i fremskrivningen i dette kapitel.

Holdbarhed kan forbedres markant ved finanspolitisk stramning som anbefalet i kapitel I

Beregninger i kapitel II viser, at den finanspolitiske holdbarhed bliver mærkbart forringet, hvis kravene i 2015-planen ikke opfyldes. Konkret skal den offentlige saldo permanent forbedres med ca. 1½ pct. af BNP, hvis kravene til arbejdstid og arbejdsstyrke ikke opfyldes. Beregninger viser også, at den i kapitel I anbefalede finanspolitiske stramning vil give et væsentligt bidrag til forbedring af den finanspolitiske holdbarhed. Således forbedres den finanspolitiske holdbarhed med et beløb svarende til ca. 1 pct. af BNP, hvilket betyder, at den væsentligste del af problemet vil være løst.

Holdbarheden kan skabes på mange forskellige måder

Hvis finanspolitikken i udgangspunktet ikke er holdbar, betyder det, at den manglende finansiering før eller siden skal tilvejebringes. Hvordan det konkret bør gøres, afhænger imidlertid af flere forskellige selvstændige – og i høj grad politiske – valg. Finanspolitisk holdbarhed kan grundlæggende opnås ved tiltag, der øger indtægterne eller sænker udgifterne. Tiltag, der øger indtægterne, er eksempelvis skattereformer, der giver en merindtægt, eller initiativer, der forøger arbejdsstyrken, mens lavere udgifter eksempelvis kan opnås ved at reducere det offentlige forbrug eller overførselsindkomsterne. Valget af instrumenter påvirker levevilkårene blandt de personer, der lever på det pågældende tidspunkt.

Intet objektivt svar på den rette fordeling over tid

Et andet selvstændigt valg handler om, *hvornår* man ønsker at fremskaffe den manglende finansiering. Valget af tidsmæssig fordeling af merfinansieringen vil påvirke de økonomiske levevilkår blandt forskellige generationer, der lever på forskellige tidspunkter. Ud fra et fagøkonomisk synspunkt kan det ikke objektivt siges, hvordan denne fordeling mellem generationer ideelt set bør være, og derfor heller ikke hvornår finansieringen bør finde sted. Økonomerne kan spille en rolle ved at gøre opmærksom på, at de forskellige mulige strategier kan have forskellige former for afledte omkostninger; men grundlæggende er det et fordelingspolitisk spørgsmål, som befolkningen og dens repræsentanter bør tage stilling til.

Generationernes levevilkår afhænger af mange forskellige forhold

Det virker dog naturligt, at en sådan afvejning af generationernes interesser over for hinanden også bør tage hensyn til de levevilkår, som i øvrigt påvirker de forskellige generationer. Over tid vil de enkelte generationers forbrugsmuligheder blive påvirket af mange forskellige faktorer, herunder konjunkturudsving, ændringer i den økonomiske politik, generationernes relative størrelse og endelig den generelle produktivitetsvækst, der i almindelighed sikrer, at yngre generationer bliver rigere end deres ældre forgængere. Selvom den sidste effekt klart dominerer de øvrige i det lange løb, kan stigningstakten i generationernes reelle forbrugsmuligheder blive påvirket af alle de nævnte faktorer. Derudover adskiller generationerne sig med hensyn til andre livsvilkår. Det forventes eksempelvis, at yngre generationer vil få en længere gennemsnitlig levealder end de tidligere generationer.

Fordelingsforskelle mellem generationerne bør komme klart frem

Under alle omstændigheder forekommer det vigtigt, at virkningen af de forskellige finansieringsstrategier på fordelingen mellem generationer kommer klart frem i lyset, så offentligheden kan vurdere de forskellige valgmuligheder. Med udgangspunkt i et holdbarhedsproblem af samme størrelse som i kapitlets fremskrivning, dvs. ca. $\frac{3}{4}$ pct. af BNP (efter opfyldelse af krav til arbejdstid og arbejdsstyrke som i 2015-planen), er der derfor grund til at diskutere, hvornår den ekstra finansieringsbyrde bør tilvejebringes.

**Skattelettelser
forværrer
holdbarheds-
problemet**

Skattelettelserne og den ekstraordinære forøgelse i de offentlige udgifter i 2008 og 2009, som er en del af 2015-planen, er påfaldende, givet at der i udgangspunktet er uvished om, finanspolitikken er holdbar. Ifølge beregningerne i kapitel II er lempelserne ufinansierede på lang sigt i den forstand, at de forværrer holdbarhedsproblemet. Dette gælder også, selvom skattelettelserne i sig selv må forventes at forøge arbejdsudbuddet. Større arbejdsudbud medvirker til en vis selvfinansiering af skattelettelserne, men medmindre en skattelettelse er mindst 100 pct. selvfinansierende, vil den altid forværre et givet holdbarhedsproblem, snarere end medvirke til at løse det, selv når dynamiske effekter medregnes.

**Krav om længere
arbejdstid bør
belyses nærmere**

Tager man udgangspunkt i 2015-planens kravforløb, er ønsket om en længere gennemsnitlig arbejdstid for de beskæftigede relativt nyt. Da det ikke er grundigt belyst, hvordan man bedst kan sikre længere arbejdstid uden uheldige bivirkninger, er beslutningen om at nedsætte en arbejdsmarkedskommission til nærmere at kulegrave spørgsmålet en god ide. Man kan dog diskutere, om det er hensigtsmæssigt på forhånd at lægge sig fast på, at størstedelen af kravopfyldelsen skal komme fra øget arbejdstid, når der netop ikke er klarhed over, hvilke konkrete instrumenter der er velegnede til at påvirke arbejdstiden, og hvilke andre effekter disse instrumenter vil have.

**Større fokus på
løbende
vurderinger af
planen**

Overordnet er det positivt, at man i Danmark med 2015-planens udarbejdelse fortsætter traditionen med at udarbejde planer for den økonomiske politik, som også tager udfordringer på det lidt længere sigt med i betragtning. Det er imidlertid værd at overveje, om procedureerne i forbindelse med sådanne planer kunne forbedres. Hvis disse planer skal have praktisk betydning, er det vigtigt at foretage regelmæssige vurderinger af planens målopfyldelse og i den forbindelse foretage en revision af kravene til resten af perioden. Dette sker i øjeblikket primært i forbindelse med udarbejdelsen af det årlige konvergensprogram i EU-sammenhæng, men det kunne være ønskværdigt med større fokus på sådanne årlige revisioner. En mulighed kunne være, at der fandt en årlig afrapportering sted i Folketinget om den

øjeblikkelige stilling for opfyldelsen af regeringens mellemfristede økonomiske målsætninger.

Vigtigt at offentliggøre alle væsentlige forudsætninger

For at offentligheden bedre kan vurdere realismen i planen, er det også vigtigt, at alle de væsentlige forudsætninger bliver offentliggjort. Det gælder såvel for forløbet indtil 2015 som for den langsigtede fremskrivning, der ligger efter 2015. Disse antagelser har også direkte betydning for planens vurderinger af, hvad der er holdbar finanspolitik. Således er det vigtigt at kende til planens antagelser om udviklingen i udgifts- og indtægtstryk opgjort på underposter, herunder også de beregningstekniske antagelser, der gøres for det lange sigt.

Hvilke mål bør en mellemfristet plan indeholde?

Det er en diskussion værd, om planens konkrete mål er centrale og tilstrækkelige i forhold til det formål, som en sådan mellemfristet plan bør opfylde. En overordnet ambition er, at planen skal være i overensstemmelse med en holdbar finanspolitik. I det operationelle tidsrum, som udgøres af tiden indtil 2015, er et overordnet mål i 2015-planen, at der skal være et overskud på den strukturelle saldo på $\frac{3}{4}$ til $1\frac{3}{4}$ pct. af BNP indtil 2010, og mindst balance i 2011-15. Givet den langsigtede fremskrivning i 2015-planen er opretholdelsen af dette mål en tilstrækkelig betingelse til at sikre holdbarheden.

Strukturel saldo kan ikke bestemmes entydigt

Den strukturelle saldo er imidlertid en størrelse, som ikke umiddelbart kan observeres. Derfor kan det være svært entydigt at afgøre, om den faktiske udvikling er i overensstemmelse med denne målsætning. Det er derfor relevant at supplere det overordnede mål for den strukturelle saldo med mere detaljerede pejlemærker. I 2015-planen ligger der således yderligere målsætninger for det offentlige forbrug, som ikke må overstige $26\frac{1}{2}$ pct. af BNP i 2015.

Alle vigtige delposter bør være pejlemærker

Givet ønsket om at sætte særlig fokus på udviklingen i det offentlige forbrug, er det hensigtsmæssigt at supplere forventningerne til den rene realvækst med et sådant mål for forbruget som andel af BNP. Dette giver et bedre udtryk for den finansieringsmæssige belastning, som det offentlige forbrug medfører. At fokusere på et enkelt delelement i de offentlige finanser kan imidlertid føre til, at balancen mel-

lem denne post og de øvrige delposter bliver forskudt på en utilsigtet og uhensigtsmæssig måde over tid. Det ville derfor give en mere ligelig balance, hvis en mellemfristet økonomisk plan præciserede den forventede udvikling på alle de væsentligste poster på den offentlige saldo: Direkte og indirekte skatteindtægter, overførselsindkomster, offentligt forbrug og investeringer. Især investeringerne har en klar tidsmæssig dimension, som kunne fortjene, at de i en mellemfristet sammenhæng får særlig opmærksomhed. At sætte investeringsniveauet ned for at forbedre den offentlige saldo vil medføre et mindre offentligt kapitalapparat på længere sigt og dermed ikke nødvendigvis forbedre situationen i fremtiden.

Vandrings betydning for arbejdsstyrken

Større ind- og udvandring

Antallet af personer, der indvandrer til og udvandrer fra Danmark, er vokset markant siden 2. Verdenskrig. I de sidste to årtier har den årlige nettoindvandring således været på 5.000 til 10.000 personer.

Flere beskæftigelsesindvandrere og grænsegængere

Siden 2002 har der været et skift i sammensætningen af indvandringen. Antallet af personer, som indvandrer af humanitære årsager, er faldet, mens indvandring af uddannelses- og beskæftigelsesmæssige grunde er steget. Årsager til dette er bl.a. lovændringer, der dels har begrænset den humanitære indvandring og dels har åbnet for en stigning i den beskæftigelsesbetingede indvandring. Udvidelsen af EU og høj efterspørgsel efter arbejdskraft har herudover medvirket til flere beskæftigelsesindvandrere og en voldsom vækst i antallet af grænsegængere – personer, som arbejder i Danmark, men har bopæl i udlandet.

Indvandrerers opholdstid er faldet

Analyserne viser, at der er store forskelle i opholdstiden for forskellige indvandrergrupper. Personer, som kommer hertil for at være i beskæftigelse eller uddannelse, er her i kort tid sammenlignet med indvandrere på et humanitært opholdsgrundlag. Skiftet i sammensætningen af indvandrere de seneste år har derfor bevirket, at den gennemsnitlige opholdstid for nye indvandrere er faldet.

Flere danskere udvandrer	Danskere udvandrer oftere og i længere tid end for 20 år siden. Tendensen er drevet af, at højtuddannede personer er mere tilbøjelige til at udvandre end personer med kort uddannelse, og de bliver ude længere. Samtidig er antallet af højtuddannede voksende. I takt med et stigende uddannelsesniveau må det forventes, at stadig flere personer vil udvandre og opholde sig længere i udlandet i årene fremover. Den stigende globalisering og internationalisering af dele af arbejdsmarkedet vil formodentlig både forstærke tendensen til, at flere danskere udvandrer, og øge indvandringen.
Globalisering øger vandringerne	
Mere fleksibel arbejdsstyrke ...	Den øgede beskæftigelsesindvandring og det voksende antal grænsegængere har bidraget betydeligt til at øge arbejdsstyrken de senere år, hvor arbejdskraftefterspørgslen har været høj. Således har indvandringen i 2003-05 isoleret set forøget arbejdsstyrken i 2006 med omkring 15.000 personer. Antallet af grænsegængere er vokset med 25.000 fra 2005-07, og der har været en voldsom vækst i udstationeret udenlandsk arbejdskraft. Disse tre bidrag til arbejdsstyrken kan medvirke til at forklare de relativt lave lønstigninger i en situation, hvor ledigheden er faldet meget. Udviklingen indikerer, at arbejdsstyrken er blevet mere fleksibel, end det har været tilfældet historisk.
... og lavere strukturel arbejdsløshed	Hvis denne fleksibilitet i arbejdsstyrken kan forøges fremover, vil det føre til en lavere strukturel arbejdsløshed for personer med bopæl i Danmark. Det stiller imidlertid krav til, hvordan indvandringspolitikken tilrettelægges.
Stigende konkurrence om udenlandsk arbejdskraft	Der er udfordringer forbundet med større international mobilitet. Flere af vores nabolande står over for store problemer med faldende arbejdsstyrke på grund af den demografiske udvikling i de kommende år. Det betyder formentlig, at det fremover bliver sværere at tiltrække arbejdskraft fra vores nabolande – både hvad angår permanente og konjunkturbetingede bidrag til arbejdsstyrken. Af samme grund vil efterspørgslen fra udlandet efter danske arbejdstagere formentlig vokse.

Vigtigt at sikre højt kvalificeret arbejdskraft	En udfordring består i at sikre, at Danmark kan tiltrække og holde på højt kvalificeret arbejdskraft. Dette gælder såvel højt kvalificerede danske som udenlandske statsborgere. Analyserne viser, at Danmark ikke har specielle problemer med at fastholde højt lønnede arbejdstagere, efter at de er indvandret. Ligeledes er der ikke tegn på, at højtuddannede danskere er blevet mere tilbøjelige til at udvandre inden for de senere år.
Indvandringsregler skal supplere øvrig politik	Det er hensigtsmæssigt, at reglerne for indvandring med beskæftigelse som formål er indrettet således, at de understøtter den generelle konjunkturregulerende politik og dels stimulerer en indvandring af højtuddannet arbejdskraft.
Regler forenkles	Det anbefales, at der indføres en væsentlig forenkling og liberalisering af de nuværende regler. Det foreslås, at der fremover er to regler, der regulerer indvandringen af beskæftigelsesårsager: En generel jobkortordning, der giver arbejdstilladelse til personer fra lande uden for Norden og EU med et job i Danmark, og en forenklet Green Card-ordning, der giver arbejdstilladelse til personer med høje kvalifikationer fra lande uden for Norden og EU.
Jobkort: Adgang til job med en samlet årsløn over 250.000 kr.	For jobkort foreslås følgende regel: Personer med et jobtilbud, der indebærer en samlet årsløn på minimum 250.000 kr., kan opnå beskæftigelsesbetinget opholdstilladelse i op til to år (med mulighed for forlængelse), hvis jobbet indebærer sædvanlige løn- og ansættelsesvilkår og minimum 30 timers ugentlig beskæftigelse. Hensigten med forslaget er at gøre det lettere for virksomhederne at rekruttere udenlandsk arbejdskraft til normale danske løn- og ansættelsesvilkår. Samtidig sikres – med et minimum af regler – mod en situation, hvor indvandringen øger arbejdsudbuddet af lavtlønnede i et omfang, der gør det vanskeligt for herboende ufaglærte at fastholde såvel beskæftigelse som løn- og arbejdsvilkår. Den generelle tendens til lavere efterspørgsel efter ufaglært arbejdskraft som følge af globaliseringen – herunder outsourcing og øget import af varer med højt indhold af ufaglært arbejdskraft – betyder i sig selv et nedadgående pres på gruppens relative lønninger, jf. <i>Dansk Økonomi, efterår 2004</i> . Det vurderes derfor, at der er behov

for at indføre et minimum for den samlede indkomst på 250.000 kr. pr. år for job, der giver adgang til jobkort.

Mulighed for indførelse af kvoter for indvandring

I forhold til den nuværende jobkortordning foreslås varigheden af opholds- og arbejdstilladelsen begrænset til to år (med mulighed for forlængelse) for at signalere, at ophold til beskæftigelse efter denne regel er tænkt som et led i en konjunkturregulerende politik. Det kan endvidere overvejes at fastsætte en årlig kvote for det antal opholdstilladelser, der kan gives på dette grundlag. Størrelsen af den årlige kvote af opholdstilladelser kan fastlægges under hensyntagen til den forventede stramhed af arbejdsmarkedet i det kommende år. Så længe den faktiske ledighed er under den strukturelle, er der således behov for en stor kvote, mens det modsatte er tilfældet, hvis den faktiske ledighed er højere end den strukturelle.

Indvandring som styringsmiddel i konjunkturpolitik

Den overordnede tankegang med den foreslåede ordning er således, at den i videst muligt omfang skal kunne fungere som et konjunkturregulerende instrument, der gør det let at rekruttere arbejdskraft, når der er behov for det. Samtidig giver det mulighed for at begrænse indvandringen i situationer med forventet lavkonjunktur og udsigt til stigende ledighed.

Ny og enkel Green Card-ordning

Et forslag til en mere smidig regel for arbejdskraft med dokumenterede høje kvalifikationer er, at personer mellem 18 og 59 år med en anerkendt bachelorgrad eller derover kan opnå opholds- og arbejdstilladelse i Danmark.

Forskerordningen: lempelig beskatning

Indretningen af det danske velfærdssystem kan gøre det mindre attraktivt for udenlandske specialister at komme hertil i en kortere årrække. Det skyldes, at de kun i mindre grad forventer at gøre brug af de offentlige ydelser, men – i fravær af særregler – bidrager fuldt til finansieringen af disse gennem skattebetalingerne. Derfor er der i dag mulighed for at tilbyde udlændinge, som er specialister, en lempeligere beskatning i kraft af den såkaldte "forskerordning". De nuværende regler indebærer, at udlændinge omfattet af ordningen beskattes med arbejdsmarkedsbidrag og en bruttoskat på 25 pct. i tre år, hvorefter de overgår til de almindelige skatteregler. Det foreslås, at den nuværende

lave bruttoskattesats på 25 pct. fastholdes i de første tre år. Efter de tre år gives mulighed for forlængelse i yderligere to år med en bruttoskattesats på 33 pct. Det betyder, at der fortsat er et stærkt incitament til at komme hertil, og at der sker en gradvis tilpasning til det almindelige skattniveau for personer, der bliver her i lang tid.

Skattenedslag for uddannelse

Unge under uddannelse er mere mobile end færdiguddannede, der eventuelt også har etableret sig med familie. Der er en betydelig indvandring til Danmark af personer med uddannelse som opholdsgrundlag. Det er imidlertid karakteristisk, at disse personer genudvandrere efter meget kort tid, og kun et mindretal bliver i Danmark og anvender deres erhvervede uddannelse. En måde at tiltrække velkvalificeret arbejdskraft på kunne være at gøre det mere økonomisk fordelagtigt for udenlandske studerende at arbejde i Danmark efter afslutningen af studierne. Studerende fra lande uden for EU og Norden skal betale et gebyr for at studere i Danmark. Der kunne indføres et nedslag i skatten for de, der selv har betalt deres uddannelse (uanset om den er opnået i Danmark eller i udlandet), hvilket vil forbedre de højtuddannedes incitament til at arbejde i Danmark.

Undervisningsgebyr og skattenedslag til danske studerende

Forslaget kan udvides med en tilsvarende ordning for danske studerende på kandidatdelen, således som det tidligere har været foreslået af såvel Velfærdskommissionen som Det Økonomiske Råds formandskab, jf. *Dansk Økonomi, efterår 2003*. Forslaget indebærer, at danske studerende betaler et undervisningsgebyr på kandidatdelen. Undervisningsgebyret finansieres af et statsgaranteret lån, som tilbagebetales efter endt uddannelse. Alle færdiguddannede på kandidatniveau får et nedslag i skatten, der modsvarer renter og afdrag på undervisningsgebyret. For personer, der bliver i Danmark og får beskæftigelse efter uddannelse i Danmark, er forslaget således helt neutralt. For personer, som udvandrere – og dermed ikke bidrager til skattefinansieringen af velfærdsydelse – betyder forslaget, at de selv finansierer uddannelsesgebyret på kandidatdelen. Da skattenedslaget gives til alle (dvs. også personer, der kommer hertil med medbragt kandidatuddannelse fra udlandet), virker det for veluddannede indvandrere som en skattereduktion. Ved at inkludere danske studerende bidrager forslaget til at gøre

finansieringen af velfærdssystemet mindre følsom over for udvandring.

Integration af indvandrere og efterkommere

Bedre integration giver både individuel og samfundsmæssig gevinst

En væsentlig del af indvandrerne bliver i Danmark i flere år, og det er vigtigt, at de integreres i samfundet og på arbejdsmarkedet, så de kan bidrage til udviklingen og deltage i samfundslivet. Deltagelsen på arbejdsmarkedet er vigtig for deres levestandard, men også for de offentlige finanser.

Lav andel af indvandrere i beskæftigelse

Andelen af indvandrere, som er i beskæftigelse, er væsentlig lavere end blandt danskere, selv om den har været stigende de seneste ti år. Kapitel IV analyserer årsagerne til den lave beskæftigelse blandt indvandrere. En af forklaringerne på indvandrernes lavere beskæftigelse er, at deres uddannelsesniveau er lavere. På denne baggrund anbefales forbedringer af uddannelsesindsatsen og integrationen, især for ikke-vestlige indvandrere.

Lavt uddannelsesniveau for unge indvandrere og efterkommere

Uddannelsesniveauet for unge indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande er lavere, end det er for danskere. Selvom der er en stigende gymnasiefrekvens blandt unge indvandrere og især blandt efterkommere, er andelen af ikke-vestlige indvandrere og efterkommere, der ikke gennemfører en ungdomsuddannelse, fortsat væsentligt højere end blandt danskere.

Lavere karakterer ved folkeskolens afgangsprøver

Indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande opnår lavere karakterer ved folkeskolens afgangsprøve end danske elever. En markant større andel af indvandrere og efterkommere får under 2 (6 i den gamle karakterskala) til prøverne, og en klart mindre andel får høje karakterer.

Forældres uddannelse kortere

De unge indvandreres karakterer påvirkes ifølge analyserne bl.a. af, at forældre til indvandrere og efterkommere i gennemsnit har et lavere uddannelsesniveau end danske forældre.

Særlig effekt for unge indvandrere

Indvandrere har imidlertid stadig signifikant lavere karakterer, selv når der i analyserne er taget højde for betydningen

af forældrekarakteristika som uddannelsesniveau, beskæftigelse og indkomst.

Høj andel af unge ikke-vestlige elever har negativ effekt på karakterer

Analyserne i rapporten viser herudover, at danske elever på skoler med en andel af ikke-vestlige elever på over 50 pct. i 9. klasse får lavere karakterer i skriftlig dansk end danske elever på skoler med en andel af ikke-vestlige elever på mindre end 10 pct. Det samme gælder for karaktererne i skriftlig matematik, allerede når andelen er over 10 pct. Et tilsvarende resultat gælder for efterkommere, når andelen er over 15 pct. Disse resultater svarer i nogen grad til resultaterne af PISA-undersøgelserne.

Mange starter på ungdomsuddannelse

Omkring 85 pct. af alle unge uanset oprindelse starter på en ungdomsuddannelse, og karaktererne fra grundskolen har betydning for valget af uddannelse. Unge med høje karakterer vælger i højere grad gymnasiale uddannelser, mens unge med lavere karakterer typisk vælger erhvervsfaglige uddannelser. Forældrenes uddannelse og beskæftigelse spiller også en rolle for valget af ungdomsuddannelse, især for danske elever. Indvandrere og efterkommere har alt andet lige en højere tilbøjelighed end danskere til at vælge gymnasiale uddannelser.

Lavere karakterer i gymnasiet

De indvandrere og efterkommere, som gennemfører de gymnasiale uddannelser, opnår lavere karakterer end danskere, selv når der korrigeres for grundskolekarakterer og øvrige baggrundsforhold.

Karakterer vigtige for videregående uddannelse

Karaktererne fra den gymnasiale uddannelse har stor betydning for at påbegynde og færdiggøre en videregående uddannelse, mens forældrebaggrunden isoleret set kun har begrænset betydning for at afslutte en videregående uddannelse. Indvandrere og efterkommere har ikke noget efterslæb, hvad angår påbegyndelse af videregående uddannelse, når der er korrigeret for gymnasiekarakterer og øvrige baggrundsforhold. Derimod er der for såvel indvandrere som efterkommere en signifikant negativ påvirkning af sandsynligheden for at gennemføre en videregående uddannelse, når der er taget højde for den adgangsgivende karakter og baggrundsforhold.

Grundskolen central for uddannelsesniveaet	Det samlede resultat af analyserne af ikke-vestlige indvandrere og efterkommere i uddannelsessystemet er, at de har svagere færdigheder ved afslutningen af grundskolen, og at det påvirker resultaterne i den resterende del af uddannelsessystemet. Det er medvirkende til, at de i mindre grad opnår en ungdomsuddannelse og en erhvervskompetencegivende uddannelse. Kun unge efterkommere fra Asien og Latinamerika opnår en gymnasial uddannelse i samme omfang som danskere.
Uddannelse er vejen til arbejdsmarkedet	For unge indvandrere og efterkommere er tilegnelsen af færdigheder i skolesystemet den vigtigste vej til integration i Danmark. Hvis unge indvandrere og efterkommere kan opnå et uddannelsesniveau, der svarer til unge danskeres, vil den fremtidige arbejdsmarkedstilknytning for gruppen af unge indvandrere og efterkommere blive væsentligt forbedret i forhold til forældregenerationen.
Midler til 10. klasse bør målrettes til de svageste elever ...	Det seneste politiske forlig på folkeskoleområdet indebærer, at folkeskolens afgangsprøve gøres obligatorisk. Globaliseringsoplægget lagde herudover op til, at 10. klasse skulle erstattes af en ungdomsklasse, der skulle fungere som indgang til ungdomsuddannelserne. Det vil være et skridt i den rigtige retning. Imidlertid vil det næppe være tilstrækkeligt til at afhjælpe problemstillingen med den store andel af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, der ikke opnår minimum 2 ved folkeskolens afgangsprøve. For at forbedre de svageste elevers muligheder videre i uddannelsessystemet bør en betydelig del af midlerne til 10. klasse derfor målrettes mod de elever, som ikke eller kun netop opnår 2 ved folkeskolens afgangsprøve. Svage elever bør visiteres til den målrettede 10. klasse inden optagelse i ungdomsuddannelsessystemet. Tilsvarende foreslås, at elever, som starter på en ungdomsuddannelse, men ikke har tilstrækkelige faglige kundskaber til at gennemføre den, kan henvises herfra til den målrettede 10. klasse. Som et alternativt og mere vidtgående forslag kan det overvejes at udvide undervisningspligten med ét år for de elever, der ikke har opnået mindst 2 i gennemsnit ved folkeskolens afgangsprøve.
... eller mere vidtgående kan undervisningspligten udvides	

Lektiehjælp efter behov	Familiebaggrunden har stor betydning for, hvordan eleverne klarer sig fagligt, hvilket bl.a. kan skyldes forældrenes evne til at hjælpe eleverne med lektielæsning. Lektiehjælp kan være særligt vanskeligt for indvandrerforældre, da en del har mangelfulde danskundskaber, og de generelt har et mindre kendskab til det danske skolesystem end danske børns forældre. Det anbefales derfor, at der tilbydes systematisk lektiehjælp efter skoletid til alle, der vurderes at have behov for et sådant tilbud.
Økonomisk incitament til privatskoler til at bidrage til en mere jævn fordeling	Endvidere er det naturligt at pege på, at også privatskoler samt fri- og efterskoler bør inddrages i indsatsen for at sprede indvandrere og efterkommere på flere skoler, idet hovedparten af disse skolers udgifter er offentligt finansierede. En mulighed er at gøre det offentlige tilskud til skoler voksende med andelen af elever, der er indvandrere og efterkommere. Det kunne f.eks. opnås ved, at skoler med mellem 10 pct. og 30 pct. efterkommere og indvandrere fra ikke-vestlige lande fik et tillæg til tilskuddet pr. elev.
Øget tilskud til unge der har svært ved at finde en praktikplads	Indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande har et større frafald end danskere på erhvervsskolerne. Forskellen i frafaldet er større, end det er muligt at forklare ud fra deres lavere karakterer fra grundskolen og forskelle i forældre-karakteristika. Analysen peger derfor på, at det ikke kun er i grundskolen, at indvandrere og efterkommere har særlige problemer. Der er således også grund til at se nærmere på tilrettelæggelsen af erhvervsuddannelserne med henblik på at forøge gennemførelsesprocenten for indvandrere og efterkommere. En mulighed kunne være at styrke indsatsen for at hjælpe praktikpladssøgende. Et element i en sådan indsats kunne være en forhøjelse af AER-refusionen til arbejdsgiveren for elever, der opfylder de såkaldte EMMA-kriterier. EMMA-kriterierne indebærer, at den praktikpladssøgende er vurderet som fagligt egnet af erhvervsskolen, er geografisk og faglig mobil samt aktiv praktikpladssøgende.
Integrationen af indvandrere på arbejdsmarkedet	For voksne indvandrere er integrationen på arbejdsmarkedet vigtig, da det ikke i samme grad som for børn og unge er relevant at påbegynde en uddannelse. Fokus i denne del af analyserne er på de familiesammenførte indvandrere, hvor to ud af tre er kvinder.

Deltager i aktivering og sprogkurser	Mindre end halvdelen af de familiesammenførte indvandre-re deltager i uddannelser i dansk, typisk efter et halvt år, og kun godt 30 pct. deltager i aktivering efter typisk et år.
Familiesammenførte mænd hurtigere i job	Familiesammenførte mænd til danskere og ikke-flygtninge kommer relativt hurtigt i job, og efter to år er sandsynligheden for at have fået et job af kortere eller længere varighed 75 pct. Den tilsvarende sandsynlighed for familiesammenførte mænd til flygtninge er kun 35 pct. Tidspunktet for det første job for familiesammenførte mænd er rykket frem de seneste år i takt med faldet i ledigheden i Danmark.
Familiesammenførte kvinder langsommere i job	Generelt tager det længere tid, inden de familiesammenførte kvinder til ikke-flygtninge får et job. Således er sandsynligheden for, at de får et job i løbet af de første to år, kun 30 pct., mens den tilsvarende sandsynlighed for kvinder, der er familiesammenført til flygtninge, kun er 10 pct.
Tilbud til familiesammenførte om arbejdsmarkedsaktivering	Det er en vigtig forudsætning for indvandrernes integration på det danske arbejdsmarked, at de behersker det danske sprog. Integrationsloven sikrer, at alle har ret og pligt til danskundervisning, hvis de har behov, og kommunerne kan tilbyde familiesammenførte vejledning, korte introduktionsforløb m.m. Kommunerne har derimod ikke pligt til at tilbyde arbejdsmarkedsaktivering til familiesammenførte. Det anbefales derfor, at alle familiesammenførte som en del af introduktionsprogrammet får et tilbud om arbejdsmarkedsrettet aktivering med en deltagergodtgørelse. Dette bør, i det omfang det er muligt, ske i form af privat jobtræning.
Forhøjet beskæftigelsesfradrag til de marginaliserede	En stor gruppe af indvandrere, som er kommet til Danmark, inden det nuværende introduktionsprogram blev iværksat, har haft meget beskeden tilknytning til det danske arbejdsmarked efter ankomsten hertil. Denne gruppe har dels pga. den lange periode uden for arbejdsmarkedet og dels pga. deres alder vanskeligt ved at komme ind på arbejdsmarkedet. Samtidig har en del af denne gruppe kun en lille eller ingen økonomisk gevinst ved at komme i beskæftigelse. Der er således tale om en afgrænset gruppe med ganske særlige problemer. Der er iværksat en tidsbegrænset indsats frem til 1. juli 2008 for den del af denne gruppe, som er kontanthjælpsmodtagere. Indsatsen indebærer, at de kontant-

hjælpsmodtagere, som ikke har været i beskæftigelse eller aktivering i mindst et år, skal have deres sag behandlet på ny. I tillæg til denne indsats foreslås – som en engangsindsats – at forhøje beskæftigelsesfradraget for alle over 35 år, der kun har haft en helt marginal indtjening på arbejdsmarkedet i perioden 2005-07. Fradraget fastsættes til 25 pct. af den arbejdsmarkedsbidragspligtige indkomst og gives i tre år i fuldt omfang. Herefter nedtrappes fradraget over to år, således at ordningen er bortfaldet i 2013. En del af den gruppe, som er potentielle modtagere af fradraget, er endvidere berettiget til løntilskud efter gældende regler. Med beskæftigelsesfradraget er der således forøgede incitamenter for såvel arbejdsgiver som lønmodtager.

